

بسمه تعالی

۶

**کارت شناسایی هوشمند
و بررسی تجارت موفق دولت الکترونیک در کشورهای
عضو اتحادیه اروپا و رویکرد ایران در این حوزه**

تألیف و گردآوری:

مرکز آموزش و حوزه کارت هوشمند ملی

سازمان ثبت احوال کشور

ناشر:

مؤسسه دانش پارسیان

زمستان ۱۳۸۹

عنوان و نام پدیدآور : کارت شناسایی هوشمند و بررسی تجارت موفق دولت الکترونیک در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و رویکرد ایران در این حوزه / تألیف و گردآوری مرکز آموزش و حوزه کارت هوشمند ملی، سازمان ثبت احوال کشور.

مشخصات نشر : تهران: دانش پارسیان، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری : ۱۴۸ ص.

شابک : ۴۰۰۰۰ ریال: 978-600-5451-30-6

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

موضوع : کارت‌های هوشمند — ایران

موضوع : اینترنت و علوم اداری

موضوع : کارت‌های هوشمند — کنترل دستیابی

شناسه‌ی افزوده : سازمان ثبت احوال کشور، مرکز آموزش و تجهیز نیروی انسانی

شناسه‌ی افزوده : سازمان ثبت احوال کشور، حوزه کارت هوشمند ملی

رده‌بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۱۲۵ ی ۲ ی / TK ۷۸۹۵

رده‌بندی دیویی : ۰۰۴/۵۶۰

شماره کتابشناسی ملی : ۲۱۱۲۳۱۳

مرکز آموزش و حوزه کارت هوشمند ملی سازمان ثبت احوال کشور

نام کتاب : کارت شناسایی هوشمند و بررسی تجارت موفق دولت الکترونیک در

کشورهای عضو اتحادیه اروپا و رویکرد ایران در این حوزه

تألیف و گردآوری : مرکز آموزش و حوزه کارت هوشمند ملی سازمان ثبت احوال کشور

ناشر : مؤسسه دانش پارسیان

نوبت چاپ : اول - زمستان ۱۳۸۹

تیراژ : ۲۵۰۰ نسخه

قیمت : ۴۰۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۵۱-۳۰-۶

تهران، خیابان ولیعصر (عج)، بالاتر از چهار راه شهید چمران (پارک وی)، تقاطع

پسیان، تلفن: ۳-۲۲۷۱۱۰۰۰ و ۲۲۷۴۴۰۰۲

WWW.TCNOCR.ir

WWW.TCNOCR.Gov.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۱
مقدمه.....	۵
فصل اول: مفاهیم دولت الکترونیک.....	۹
۱. مقدمه.....	۹
۱. ۲. تجارت الکترونیک.....	۱۰
۱. ۳. ویژگی‌های کلی تجارت الکترونیکی.....	۱۱
۱. ۴. مزایای تجارت الکترونیک.....	۱۱
۱. ۵. مدل‌های تجارت الکترونیک.....	۱۲
۱. ۶. تعاریف دولت الکترونیک.....	۱۲
۱. ۷. انواع دولت الکترونیک.....	۱۳
۱. ۸. دولت الکترونیکی.....	۱۵
۱. ۹. مدل سه‌گانه‌ی ارتباط بین دولت، کسب و کار و شهروندان.....	۱۶
۱. ۱۰. تاریخچه‌ی دولت الکترونیک.....	۱۷
۱. ۱۱. دیدگاه‌های مختلف در خصوص پدیده‌ی دولت الکترونیک.....	۱۸
۱. ۱۲. دلایل استفاده از دولت الکترونیک.....	۲۱
۱. ۱۳. مقدمات استفاده از دولت الکترونیک.....	۲۱
۱. ۱۴. ویژگی‌های دولت الکترونیکی موفق.....	۲۲
۱. ۱۵. مزایای دولت الکترونیک.....	۲۳
۱. ۱۶. عوارض اساسی دولت الکترونیک.....	۲۵
۱. ۱۷. دولت الکترونیکی و حکومت الکترونیکی.....	۲۶
۱. ۱۸. رویه‌های بنیادی دولت الکترونیک.....	۲۷
۱. ۱۸. ۱. لایه‌ی فرهنگ.....	۲۷
۱. ۱۸. ۲. لایه‌ی طرح و برنامه.....	۲۷
۱. ۱۸. ۳. لایه‌ی قواعد و ساختارها.....	۲۷
۱. ۱۸. ۴. لایه‌ی سیستم‌های عملیاتی خرد.....	۲۸

۱. ۱۹. پیشروان دولت الکترونیک ۲۸
۱. ۲۰. ملزومات اساسی دولت الکترونیک ۳۰
۱. ۲۱. مطالعه جهانی UN/ASPA در توسعه دولت الکترونیک ۳۱
۱. ۲۲. معیارهای آمادگی برای دولت الکترونیک ۳۲
۱. ۲۲. ۱. آمادگی دولت ۳۲
۱. ۲۲. ۲. آمادگی شهروندان ۳۳
۱. ۲۲. ۳. آمادگی الکترونیکی و شبکه‌ای ۳۳
۱. ۲۳. ارزیابی آمادگی الکترونیک ۳۴
۱. ۲۴. کارت هوشمند ۳۵
۱. ۲۵. تاریخچه کارت هوشمند ۳۵
۱. ۲۶. کاربردهای کارت هوشمند ۳۶
۱. ۲۷. کارت هوشمند چند منظوره ۳۷
۱. ۲۸. اهداف اصلی کارت شناسایی ملی ۳۷
۱. ۲۹. مزایای کارت‌های هوشمند شناسایی الکترونیکی ۳۸
۱. ۲۹. ۱. مزایا برای شهروندان ۳۹
۱. ۲۹. ۲. مزایا برای سازمان‌ها ۳۹
۱. ۲۹. ۳. مزایا برای دولت ۳۹
۱. ۲۹. ۴. رویکرد ایران در خصوص کارت هوشمند ملی ۳۹
۱. ۳۰. تجربه کشور مالزی ۴۰
- فصل دوم: مطالعه تجربیات کشورهای عضو اتحادیه اروپا در حوزه دولت الکترونیک ۴۳
۲. ۱. بلژیک ۴۳
۲. ۱. ۱. اطلاعات پایه ۴۳
۲. ۱. ۲. شاخص‌های جامعه اطلاعاتی ۴۴
۲. ۱. ۳. ساختار دولت الکترونیک ۴۴
۲. ۱. ۴. زیرساخت دولت الکترونیک ۴۵
۲. ۱. ۵. حامیان دولت الکترونیک ۴۶
۲. ۱. ۶. قوانین حوزه دولت الکترونیک ۴۸
۲. ۲. بلغارستان ۴۸
۲. ۲. ۱. ساختار دولت الکترونیک ۴۸

۴۹	۳.۲. کرواسی
۴۹	۳.۲.۱. اطلاعات پایه
۴۹	۳.۲.۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۵۰	۳.۲.۳. ساختار دولت الکترونیک
۵۰	۳.۲.۴. زیرساخت دولت الکترونیک
۵۱	۳.۲.۵. حامیان دولت الکترونیک
۵۲	۳.۲.۶. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک
۵۳	۴.۲. قبرس
۵۳	۴.۲.۱. ساختار دولت الکترونیک
۵۴	۵.۲. جمهوری چک
۵۴	۵.۲.۱. ساختار دولت الکترونیک
۵۴	۶.۲. دانمارک
۵۴	۶.۲.۱. اطلاعات پایه
۵۵	۶.۲.۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۵۵	۶.۲.۳. ساختار دولت الکترونیک
۵۶	۶.۲.۴. زیرساخت دولت الکترونیک
۵۷	۶.۲.۵. حامیان دولت الکترونیک
۵۸	۶.۲.۶. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک
۵۹	۷.۲. استونی
۵۹	۷.۲.۱. اطلاعات پایه
۵۹	۷.۲.۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۶۰	۷.۲.۳. ساختار دولت الکترونیک
۶۰	۷.۲.۴. زیرساخت دولت الکترونیک
۶۱	۷.۲.۵. حامیان دولت الکترونیک
۶۲	۷.۲.۶. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک
۶۳	۸.۲. فنلاند
۶۳	۸.۲.۱. اطلاعات پایه
۶۳	۸.۲.۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی

۶۴	۲. ۸. ۳. ساختار دولت الکترونیک
۶۵	۲. ۸. ۴. زیرساخت دولت الکترونیک
۶۶	۲. ۸. ۵. حامیان دولت الکترونیک
۶۷	۲. ۸. ۶. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک
۶۷	۲. ۹. ۹. یونان
۶۷	۲. ۹. ۱. اطلاعات پایه
۶۸	۲. ۹. ۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۶۸	۲. ۹. ۳. ساختار دولت الکترونیک
۶۹	۲. ۹. ۴. زیرساخت دولت الکترونیک
۷۰	۲. ۹. ۵. حامیان دولت الکترونیک
۷۱	۲. ۹. ۶. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک
۷۲	۲. ۱۰. ۱۰. ایرلند
۷۲	۲. ۱۰. ۱. اطلاعات پایه
۷۲	۲. ۱۰. ۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۷۳	۲. ۱۰. ۳. ساختار دولت الکترونیک
۷۳	۲. ۱۰. ۴. زیرساخت دولت الکترونیک
۷۴	۲. ۱۰. ۵. حامیان دولت الکترونیک
۷۵	۲. ۱۰. ۶. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک
۷۵	۲. ۱۱. ۱۱. اسلواکی
۷۵	۲. ۱۱. ۱. ساختار دولت الکترونیک
۷۶	۲. ۱۲. ۱۲. لهستان
۷۶	۲. ۱۲. ۱. ساختار دولت الکترونیک
۷۶	۲. ۱۳. ۱۳. مجارستان
۷۶	۲. ۱۳. ۱. ساختار دولت الکترونیک
۷۷	۲. ۱۴. ۱۴. ایسلند
۷۷	۲. ۱۴. ۱. ساختار دولت الکترونیک
۷۷	۲. ۱۵. ۱۵. ایتالیا
۷۷	۲. ۱۵. ۱. ساختار دولت الکترونیک
۷۷	۲. ۱۶. ۱۶. پرتغال

۷۷. ۲. ۱۶. ۱. اطلاعات پایه
۷۸. ۲. ۱۶. ۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۷۹. ۲. ۱۶. ۳. ساختار دولت الکترونیک
۷۹. ۲. ۱۶. ۴. زیر ساخت دولت الکترونیک
۸۰. ۲. ۱۶. ۵. حامیان دولت الکترونیک
۸۲. ۲. ۱۶. ۶. قوانین حوزه دولت الکترونیک
۸۲. ۲. ۱۷. ۱۷. ۱. ساختار دولت الکترونیک
۸۳. ۲. ۱۸. ۱۸. ۱. اثریش
۸۳. ۲. ۱۸. ۱. ۱۸. ۱. اطلاعات پایه
۸۳. ۲. ۱۸. ۲. ۱۸. ۲. شاخص‌های جامعه اطلاعاتی
۸۴. ۲. ۱۸. ۳. ۱۸. ۳. ساختار دولت الکترونیک
۸۴. ۲. ۱۸. ۴. ۱۸. ۴. زیر ساخت دولت الکترونیک
۸۵. ۲. ۱۸. ۵. ۱۸. ۵. حامیان دولت الکترونیک
۸۶. ۲. ۱۸. ۶. ۱۸. ۶. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک
۸۷. ۲. ۱۹. ۱۹. ۱. آلمان
۸۷. ۲. ۱۹. ۱. ۱۹. ۱. اطلاعات پایه
۸۷. ۲. ۱۹. ۲. ۱۹. ۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۸۸. ۲. ۱۹. ۳. ۱۹. ۳. ریز ساخت دولت الکترونیک
۸۹. ۲. ۱۹. ۴. ۱۹. ۴. حامیان دولت الکترونیک
۹۰. ۲. ۱۹. ۵. ۱۹. ۵. قوانین حوزه دولت الکترونیک
۹۰. ۲. ۲۰. ۲۰. ۱. اسپانیا
۹۰. ۲. ۲۰. ۱. ۲۰. ۱. اطلاعات پایه
۹۱. ۲. ۲۰. ۲. ۲۰. ۲. شاخص‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۹۲. ۲. ۲۰. ۳. ۲۰. ۳. زیر ساخت دولت الکترونیک
۹۲. ۲. ۲۰. ۴. ۲۰. ۴. حامیان دولت الکترونیک
۹۴. ۲. ۲۰. ۵. ۲۰. ۵. قوانین حوزه‌ی دولت الکترونیک

فصل سوم: ساختار فعلی دولت الکترونیک در ایران	۹۵
۳. ۱. مقدمه	۹۵
۳. ۲. ساختار دولت الکترونیک در ایران	۹۶
۳. ۳. سهم انواع خدمات دولت الکترونیک در ایران	۹۷
۳. ۴. وضعیت دولت الکترونیک ایران در سطح جهان	۹۷
۳. ۵. وضعیت ایران در ارائه خدمات دولت الکترونیک	۱۰۰
۳. ۵. ۱. برنامه توسعه و کاربری فناوری ارتباطات و اطلاعات ایران (تکفا)	۱۰۰
۳. ۵. ۲. اهداف برنامه تکفا	۱۰۱
۳. ۶. تأثیر شورای عالی اداری در تحقق دولت الکترونیک	۱۰۲
۳. ۷. اقدامات انجام شده در حوزه دولت الکترونیک در ایران	۱۰۳
۳. ۷. ۱. دولت الکترونیک پلیس	۱۰۵
۳. ۷. ۲. گمرک الکترونیکی	۱۰۶
۳. ۷. ۳. آموزش و پرورش	۱۰۷
۳. ۷. ۴. اداره الکترونیکی	۱۰۸
۳. ۷. ۵. بانکداری الکترونیک در ایران	۱۰۹
۳. ۷. ۶. استان‌های پیشرو در دولت الکترونیک	۱۱۰
۳. ۸. جمع‌بندی	۱۱۴
۳. ۸. ۱. خدمات الکترونیکی	۱۱۴
۳. ۸. ۲. مزایای ایجاد شده برای کشور	۱۱۴
فصل چهارم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۱۵
۴. ۱. بررسی وضعیت دولت الکترونیک در کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا	۱۱۵
۴. ۲. آمادگی الکترونیکی کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا	۱۱۹
۴. ۳. خدمات الکترونیکی ارائه شده از طرف کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا	۱۲۰
۴. ۳. ۱. خدمات برای شهروندان	۱۲۰
۴. ۳. ۲. خدمات برای بنگاه‌ها	۱۲۱
۴. ۳. ۳. تحلیل خدمات الکترونیکی ارائه شده از طرف کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا	۱۲۱
۴. ۴. ارزیابی استراتژیک خدمات دولت الکترونیک در ایران	۱۲۷

۱۲۹	فصل پنجم: ضمیمه
۱۲۹	۵. ۱. مقدمه
۱۳۰	۵. ۲. اختصارات و تعاریف
۱۳۰	۵. ۲. ۱. فاوا
۱۳۰	۵. ۲. ۲. چم
۱۳۰	۵. ۲. ۳. د.ا
۱۳۰	۵. ۲. ۴. دولت الکترونیک
۱۳۱	۵. ۲. ۵. نظام
۱۳۱	۵. ۲. ۶. نظام خرد
۱۳۱	۵. ۲. ۷. نظام کلان
۱۳۱	۵. ۲. ۸. نظام خود سازمانده
۱۳۱	۵. ۲. ۹. معماری نظام
۱۳۱	۵. ۲. ۱۰. فرهنگ
۱۳۲	۵. ۳. چشم انداز دولت الکترونیک کشور در سال ۱۴۰۴
۱۳۲	۵. ۴. ابعاد دولت الکترونیک مطلوب
۱۳۲	۵. ۴. ۱. کارکردهای مطلوب دولت الکترونیک
۱۳۴	۵. ۴. ۲. پیامدهای اساسی ممکن و مطلوب دولت الکترونیک
۱۳۴	۵. ۴. ۳. عوارض احتمالی دولت الکترونیک
۱۳۵	۵. ۵. ملزومات
۱۳۶	۵. ۶. ابعاد اساسی معماری دولت الکترونیک
۱۳۶	۵. ۶. ۱. لایه‌های بنیادی معماری
۱۳۸	۵. ۶. ۲. میدان‌های زیرساختی نظام‌های خرد
۱۳۸	۵. ۷. فازهای تحقق دولت الکترونیک
۱۴۰	۵. ۸. ترتیبات اجرایی
۱۴۱	۵. ۹. خطوط راهنمای تدوین برنامه راهبردی و عملیاتی فاز اول و محورهای اقدامات
۱۴۱	۵. ۹. ۱. خطوط راهنمای تدوین برنامه راهبردی و عملیاتی فاز اول
۱۴۳	۵. ۹. ۲. محورهای اصلی اقدامات فاز اول
۱۴۵	فهرست منابع

پیشگفتار

گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات تغییرات گسترده‌ای در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و دولتی ایجاد کرده، جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار داده و باعث بروز تحول در عرصه‌ی جهانی شده است، این تحول و دگرگونی را انقلاب اطلاعات نامیده‌اند. انقلاب اطلاعات کلیه‌ی عرصه‌ها نظیر کسب و کار، بهداشت، آموزش، تجارت و دولت را به شدت تحت تأثیر قرار داده و باعث بروز عناصر جدیدی از آن‌ها مانند دولت الکترونیک، بهداشت الکترونیک، آموزش الکترونیک، کسب و کار الکترونیک و ... شده است. ارائه خدمات در فضای مجازی به مردم یکی از این عناصر بود و خدمات الکترونیک مفهوم نوین خدمت‌رسانی به مردم در حوزه‌های گوناگون در فضای الکترونیکی و دیجیتالی است.

امروزه برنامه‌ریزان در دولت‌های مختلف، توسعه و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات را یکی از مهم‌ترین برنامه‌ها قلمداد می‌کنند و «دولت الکترونیک» پشتیبانی مؤثر برای افزایش کارایی و اثربخشی دولت‌ها به حساب می‌آید. بنابراین دولت الکترونیک را می‌توان استفاده‌ی بهینه از فناوری اطلاعات به منظور دسترسی به مبادله‌ی خدمات دولتی به صورت مستقیم و شبانه‌روزی و ارتقای چشمگیر کارایی و اثربخشی دولت و دسترسی گسترده‌ی مردم به اطلاعات و خدمات، تعریف کرد به عبارتی دولت الکترونیک تغییر رفتاری مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات است.

مزایای دولت الکترونیک:

- ارائه‌ی خدمات مؤثر کسب و کار از طرف دولت به شهروندان
- امکان انجام ارتباط بین سازمان‌های دولتی با حذف بوروکراسی‌های مرسوم
- افزایش بهره‌وری و کارایی نهادهای دولتی و صرفه‌جویی در هزینه‌ها و زمان
- دسترسی شهروندان به اطلاعات دولت
- ارائه‌ی خدمات به شهروندان و سازمان‌ها و نهادها
- انعطاف‌پذیری و تطابق با تحولات سریع و نیازمندی‌های محیطی
- تقویت سیستم حقوقی و اجرای قوانین

- بهبود وضعیت مطلوب اقتصادی برای اقشار ضعیف
- تقویت حاکمیت مطلوب (Good Governance) و گسترش مشارکت عمومی
- شفاف‌سازی بین دولت و مردم

مبادله‌ی تمامی خدمات از جمله در دولت الکترونیک، پایه‌ی اصلی شناسایی (Identification) و تصدیق هویت (Authentication) در روند مبادله‌ی اطلاعات و تمامی سامانه‌ها است. تشکیل مرکز داده‌ی جمعیت (Population Data Center) و اختصاص شماره‌ی ملی واحد (Unique) و برقراری امکان امضای دیجیتال (Digital Signature) تأثیر اساسی و غیرقابل انکاری در راه‌اندازی دولت الکترونیک دارد. از طرفی نقش اساسی ثبت احوال عبارت است از شناسایی و تصدیق هویت اشخاص به منظور مبادله‌ی تراکنش‌های مختلف (Transactions) در راستای اعتمادسازی در سطح جامعه و نهایتاً پیش‌گیری از هزینه‌های هنگفت ناشی از جعل هویت، مراجعات مکرر شهروندان به ادارات مختلف، سرشماری‌های مختلف، امور مالی و بانکی.

شناسایی، احراز هویت و تصدیق هویت در فضای دیجیتالی از ضرورت‌های اولیه و یکی از ارکان اصلی ارائه‌ی خدمات الکترونیک است. یکی از ابزارهای پیشرفته که امروزه از طرف دستگاه‌های مسئول ثبت وقایع حیاتی به‌کار گرفته می‌شود، کارت‌های هوشمند است؛ این کارت‌ها به عنوان ابزاری مطمئن برای شناسایی و تصدیق هویت در محیط‌های مجازی مانند اینترنت و شبکه‌های محلی تأثیر مهم دارند.

در وضعیت کنونی از یکصد کشور در سراسر جهان برنامه‌ی نظام هویتی دارند، مهم‌ترین ویژگی این برنامه‌ها، صدور مدارک شناسایی مبتنی بر کار هوشمند و به‌کارگیری پیشرفته‌ترین سطوح امنیتی است، این کارت‌ها که توسط شهروندان به عنوان سند شناسایی الکترونیکی استفاده می‌شود؛ دسترسی به اطلاعات شخصی و خدمات دولتی را فراهم می‌کنند.

و بنابر آنچه اشاره شد کارت‌های شناسایی ملی نیازمند قوی‌ترین سطوح امنیت هستند، تا از اطلاعاتی که در آن‌ها ذخیره شده محافظت کنند. استفاده از کارت‌های شناسایی الکترونیکی با ضریب امنیتی بالا از طرفی صاحبان کارت را در هنگام استفاده از عملکرد آن مطمئن می‌سازد و از طرف دیگر برای ارائه دهندگان خدمات، اعتبار و اصالت صاحب منحصر به فرد آن را تضمین می‌کند. اطلاعات محرمانه هر فرد به صورت رمز دیجیتالی و صرفاً از طرف افراد واجد شرایط و با ارائه‌ی کلیدهای مخصوص قابل بازگشایی است. زیرساخت کلید عمومی (PKI)^۱

هویت شهروندان را به این کارت پیوند می‌دهد و دولت‌ها را قادر می‌سازد تا اعتبار و اصالت هویت هر شهروند را در مدت زمان استفاده از کارت احراز کنند.

اعضای اتحادیه‌ی اروپا، زیرساخت کلید عمومی را به عنوان سند اساسی و فناوری پایه قبول کرده‌اند و براساس دستورهای بخش الکترونیکی اتحادیه‌ی اروپا در حال بررسی و پذیرش آن هستند.

در اکثر کشورهای اروپایی بحث شناسایی هویت الکترونیکی به نحو فراگیر مطرح شده و در بعضی از کشورها مانند سوئد و نروژ به عنوان محور اصلی برنامه‌های توسعه‌ی دولت الکترونیکی قرار دارد.

رویکرد کشورها به لحاظ میزان توجه به مدارک هویتی و زیرساخت‌های لازم در اجرای سیستم‌های نوین و احراز هویت مبتنی بر کارت‌های شناسایی هوشمند، تفاوت اساسی با یکدیگر دارند، لیکن هدف مشترک در کلیه کشورها، شناسایی و تصدیق اصالت به منظور بهره‌گیری از خدمات الکترونیکی عمومی و اختصاصی است.

استفاده از کارت هوشمند در نهایت به کاهش هزینه‌های بسیاری در سطح دولت و اجتماع منجر می‌شود که مهم‌ترین موارد آن به شرح زیر است:

- کاهش هزینه‌های ناشی از احراز سریع و مطمئن هویت افراد به منظور ارائه‌ی خدمات دستگاه‌های دولتی و بانکی
- کاهش هزینه‌های ناشی از مراجعات مکرر شهروندان با ارائه‌ی خدمات الکترونیکی مطمئن از محل کار یا خانه
- کاهش هزینه‌های برقراری ارتباط بر خط (online) با پایگاه اطلاعات جمعیت با استفاده از اطلاعات درون کار هوشمند (on-card)
- کاهش هزینه‌های ذخیره‌سازی و نگهداری و به ویژه به روزرسانی داده‌ها در وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، و نهادها با استفاده از اطلاعات کارت هوشمند و پایگاه اطلاعات جمعیت کشور
- کاهش هزینه‌های ناشی از توسعه‌ی نرم‌افزارها با استفاده از چندین برنامه کاربردی روی کارت برای استفاده از خدمات مشترک امضای دیجیتال، شناسایی، تصدیق هویت و ...
- کاهش هزینه‌های ناشی از استفاده از کلید عمومی (PKI) به منظور به حداقل رساندن ایمنی در مبادلات الکترونیکی (جلوگیری از موارد مختلف جعل و تقلب)

-- کاهش هزینه‌های ناشی از ثبت نشانی و کدپستی و به روز رسانی آن به منظور استفاده

از کدپستی مندرج در کارت در تمامی دستگاه‌های دولتی

مهم‌ترین مأموریت کارت هوشمند ملی ثبت و نگهداری اطلاعات شناسایی ایرانیان (شناسنامه‌ی الکترونیک)، امضاء الکترونیک با کاربرد شناسایی، احراز و تصدیق هویت کاربر با استفاده از مشخصه‌های بیومتریک در محیط سایبر است. در کشور ما نیز پروژه‌ی طرح صدور کارت هوشمند ملی براساس مستندات حقوقی و قانونی و مصوبات مربوط، به سازمان ثبت احوال کشور سپرده شده است. در این راستا و به منظور اجرای بهینه‌ی طرح، دفتر طرح کارت هوشمند ملی در قالب ساختار تشکیلاتی مورد نیاز در سازمان ثبت احوال کشور ایجاد شده که وظیفه‌ی راهبری طرح را بر عهده دارد.

www.ketab.ir

مقدمه

بسیاری از اقتصاددانان و متخصصین بر این عقیده‌اند که انقلابی مشابه انقلاب صنعتی به وقوع پیوسته که جهان را وارد عرصه اطلاعات ساخته و بسیاری از جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حیات بشر را دستخوش تحولی عظیم نموده است.

رشد روزافزون فن‌آوری بخصوص فن‌آوری اطلاعات (IT) در جهان، موانع و مشکلات زمانی و مکانی مربوط به امور تجاری را کاهش داده است و دسترسی عمومی مردم به اینترنت باعث شده امکان تجارت و کسب و کار از طریق اینترنت و یا به عبارتی تجارت الکترونیکی و کسب و کار الکترونیکی از جایگاه ویژه‌ای در کشورهای توسعه یافته برخوردار شود.

در سال‌های اخیر کشورهای توسعه یافته با کنار گذاشتن تدریجی تجارت سنتی مبتنی بر کاغذ و مبادله فیزیکی اسناد، به شیوه تجارت الکترونیکی روی آورده‌اند. روش تجارت الکترونیکی معروف به تجارت بدون کاغذ، صرفه‌جویی در زمان، هزینه‌ها و نیروی انسانی را به دنبال داشته و شاخص‌های بهره‌وری را افزایش داده است اما این شیوه هنوز در کشور ما جایگاه خود را به دست نیاورده است.

یکی از مصادیق تجارت الکترونیک، دولت الکترونیک بوده که در این گزارش بدان پرداخته می‌شود. در بخش اول گزارش، به تبیین مفاهیم و تعاریف رایج و پرکاربرد در حوزه دولت الکترونیک پرداخته می‌شود و در بخش دوم، به توصیف وضعیت کنونی دولت الکترونیک در کشورهای عضو اتحادیه اروپا به عنوان کشورهای پیشرو در حوزه برخورداری از خدمات دولت الکترونیک و استفاده از آن پرداخته می‌شود. در این بخش ضمن بیان ویژگی‌ها و وضعیت عمومی کشورهای مذکور و توصیف شاخص‌های جامعه اطلاعاتی، به بیان ساختار دولت الکترونیک و همچنین زیرساخت‌های آن پرداخته می‌شود.

در ادامه ضمن توضیح در مورد بخش‌ها و سازمان‌های درگیر در دولت الکترونیک، چه به لحاظ آماده‌سازی زیرساخت‌ها و چه به لحاظ بهره‌مندی از مزایای آن اشاره می‌گردد. در قسمت سوم، به توصیف وضعیت دولت الکترونیک در ایران، براساس گزارشات پیاده‌سازی این سیستم، به قوانین تصویب شده در این کشورها در راستای پیاده‌سازی دولت الکترونیک و و اسناد معتبر موجود پرداخته شده و در ضمن، به توصیف استان‌های برتر کشور در حوزه دولت الکترونیک پرداخته می‌شود.

در بخش نهایی هم در قالب یک جمع‌بندی، به بررسی وضعیت دولت الکترونیک در کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا پرداخته شده و خدمات الکترونیکی ارائه شده توسط کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا خلاصه می‌شود. در نهایت، باتوجه به مباحث ارائه شده در بخش‌های پیشین، به ارائه ارزیابی خدمات دولت الکترونیک در ایران از دیدگاه استراتژیک در قالب ماتریس قوت و ضعف، فرصت و تهدید (SWOT)، پرداخته می‌شود. براساس یکی از تعاریف دولت الکترونیک که آن را «استفاده آسان از فناوری اطلاعات به منظور توزیع خدمات دولتی به صورت مستقیم و شبانه‌روزی به مشتری (شهروندان) می‌داند، این گزارش و مطالب آن، می‌تواند به عنوان پیش زمینه‌ای برای استفاده از کارت هوشمند الکترونیکی یا کارت ملی الکترونیکی به عنوان ابزار فناوری اطلاعات کلیدی و مهم در راستای ارائه خدمات دولت به شهروندان، مورد استفاده قرار بگیرد. در ضمن، پیش‌نویس راهبرد ملی دولت الکترونیک جمهوری اسلامی ایران در قسمت ضمیمه آورده شده است.

در پایان خاطرنشان می‌شود که مراحل پالایش و ویرایش نهایی روی این مستند انجام نشده است. بنابراین برخورد با مواردی از قبیل غلط‌های املائی یا نگارشی دور از انتظار نیست. امید است در نگارش‌های بعدی این موارد تصحیح شود.

ساختار دولت الکترونیک و کارت هوشمند موضوع مطالعه‌ی این کتاب در حوزه‌ی اتحادیه‌ی اروپاست که به دلیل ساخت‌مند بودن این کشورها و به‌ویژه تولید دانش و فناوری در این زمینه، علاوه بر تجربیات راه‌اندازی، می‌تواند در کشور ما نیز استفاده شود. کشورهایی که در این منطقه مورد مطالعه بوده‌اند، عبارتند از: آلمان، اتریش، استونی،

اسپانیا، اسلواکی، اسلوونی، ایسلند، ایتالیا، ایرلند، پرتغال، دانمارک، جمهوری چک، فنلاند، لهستان، مجارستان و یونان.

www.ketab.ir